

Régi spanyol festményekből nyílik új kiállítás a budapesti Szépművészeti Múzeum Régi Képtárában pénteken. Képünkön El Greco Angyalüdvözlés című festményének részlete

Lenni vagy nem lenni?

Nyolcvanéves a berlini hungarológia

Berlini jelentésünk:

Nyolcvanadik életévét lépett a berlini Humboldt Egyetem magyar tanszéke. Az idén jubiláló intézmény elődjét, a Magyar Intézetet az első világháború alatt, 1916-ban a német-magyar fegyverbarátság jegyében hívták életre. Az alapító professzor, Gragger Róbert egy évtizeden át meghatározta a berlini hungarológiaoktatást. A kitűnő filológus, akinek ereiben egyaránt folyt magyar és magyarországi német vér, ma a város Dahlem Dorf-i temetőjében nyugszik.

A berlini magyar tanszék az évek során többször nevet és funkciót váltott. A második világháború után az intézmény átalakult finnugor tanszékké, 1967-ben pedig, mivel a második NDK-s felsőoktatási reform során megszüntették az úgynevezett kis szakokat, ismét visszanyerte eredeti rendeltetését. A szocializmus évei alatt nagy hangsúlyt kapott a magyar fordító- és tolmácsolás. A híres Pergamon-oltárt bemutató Pergamonmuseummal szemközti található intézmény ötvennyolcezer kötetes könyvtára olyan ritkaságokat is őriz, mint például a halle-wittenbergi egykori magyar diákegyesület könyvtárából, amelyet Gragger ho-

zatott Halléban kilencvenkilenc évre a német fővárosba.

Az intézet eddig utolsó professzora a középkori magyar irodalom kiemelkedő kutatója, Tarnai Andor volt. Az ő halála óta éveken át megoldatlanul állt az utódlás kérdése. Az áprilisban kezdődő nyári félévtől Kulcsár Szabó Ernő veszi át a nagy hagyományokkal rendelkező Hungarológiai szeminárium vezetését.

Mindazonáltal olyan hírek keringenek, hogy a jövőben esetleg megszűnhet a berlini hungarológiaoktatás. Ennek előszele már évek óta érezhető: az utóbbi években több tanárt elbocsátottak, és majdnem teljesen felszámolták a többi finnugor nyelv oktatását. Az év végére a professzorral együtt mindössze három fő maradhat a tanszéken, ami átlagosan az összes évfolyamon tanuló ötven hallgató színvonalas oktatásához messze nem elegendő. És azt, hogy a baj nem jár egyedül, az is példázta, hogy a közelben található Magyar Kultúra Háza szintén gondokkal küzd. Ám a berliniek bízhatnak abban, hogy az itteni magyar intézmények valahogyan csak kievickélnek a válságból.

Tóth Szilárd

Tina legvadabb álmai

Az örökifjú „Tini” Turner pályája, úgy tűnik, a vészmadarak károgása ellenére továbbra is felfelé ível. Az új James Bond-sztori, a GoldenEye betétdala, melynek szerzője Bono és The Edge a U2-ból, újra magasba repítette a rock nagymamáját, aki erre nemcsak lobogó sörényét, de magát is megrázta, mely mozdulatra neves zenészek egész hada se-reglett össze körülötte, hogy részt vehessen Tina legújabb lemezének elkészítésében. A fantáziaserkentő Wildest dreams (Legvadabb álmok) című albumot tegnap mutatta be az EMI-Quint a saját képviselőinek, s egyben bejelentették: Tina Turner világ körüli turnéja keretében augusztus 27-én a Népstadionban mutatja majd be az anyagot a hazai rajongóknak.

Amióta Tina felkapott sztár lett – úgy a nyolcvanas évek közepétől –, megszokhattuk, hogy albumai sztárparádéval egyenlőek. Az új lemez producere az a Trevor Horn, akinek a neve Seal multi-platinakorongjáról már ismerős lehet. A közreműködő művészek között megtalálható a Pet Shop Boys, Nelle Hooper, Terry Britton és Gray Hughes, valamint a már említett Bono-The Edge-duó.

(jé)

Három opera, három megközelítés

Puccini Triptichonjának bemutatója az Operaházban

Hát ismét együtt a csapat: Vámos tanár úr főiskolai zenészsínihi rendezőosztályának egykori tagjai egy estén mutathatják be legújabb munkájukat az Operaház közönségének. Kinevezett igazgatóként ezzel a jelképértékű gesztussal, a tanítványok rendezte három Puccini-egyfelvonással kezdte volna meg reform-éráját az Operaházban a tapasztalt színházcsináló, a székfoglalóból azonban búcsú lett. Vagy ha úgy tetszik, szellemi hagyatkozás. Puccini ürügyén a műfaj teljes körű, drámát-lírá-komédiát integráló vonulatát a sorban következő rendezőmunkák kezére bízta Vámos László. Nagy örökség, gyönyörű teher.

Az új Triptichont tehát három állították színre: Nagy Viktor jegyzi A köpenyt, Galgóczy Judit az Angelica nővért, Kalmár Péter a Gianni Schicchit. Három önálló egyéniség, sajátos látásmóddal, kialakult karakterrel. S jóformán rokon vonások nélkül. Ebből és a művek stílusjegyeiből eredően a három produkció pregnánsan elkülönül egymástól, mind a látványt, mind a megfogalmazást tekintve. Ami mégis összhangot teremt közöttük, mégpedig magas színvonalon és erőteljesen, az a karmesteri munka: Kovács János szuggesztív, magával ragadó művésze. Első helyen említem a dirigens teljesítményét mint a bemutató számomra legfontosabb élményét, mert a zenekar összeszedett, fegyvermezett játéka, ápoltság hangzása – amit a kiábrándítóan slamos repertoár-előadásokon általában nélkülözni kényszerülünk – ezúttal méltó volt a Ház nemes Puccini-tradícióhoz, a Nádasdy-Oláh-reklémekhez fűződő emlékeinkhez. (A klasszikus Nádasdy-fordítás hallatán, gondolom, nem csupán bennem ébredtek ilyen érzések...) Az énekesek megítéléséhez kevésbé egyértelmű benyomásokat szereztem az első premieren, ahol többen is rossz diszpozícióval küszködtek, ezért

róluk majd egy más alkalommal, most csupán a virágvasárnap bemutatkozott második szereposztásról szólnok.

Fesztes dráma, tiszta vonalvezetéssel, jól poentírozott szituációkkal – így fest A köpeny szerelmi háromszögtörténete Nagy Viktor elbeszélésében. Jók a fontos epizódfigurák, plasztikusan megrajzoltak a hősök: Gurbán János férfias Marceljét nem a túlmázolt arc, hanem a hang és a magatartás hitelesíti; Bándi János őszinte lobogással, baritonális színnel éneklő a kissé testes, de szemrevaló fiatal riválist; a két tűz között perzselődő asszonyt lenyűgöző énekes-színészi eszközökkel ábrázolja a pályája zenitjére ért Zempléni Mária. Azt persze nem tudom, miért kell

egyedül a gyilkosság – meglehet azért, mert abból tökéletesen kivitelezett modelleket a tv-naponta tálat, élőben is, nem csak akciófilmen.

Galgóczy Judit finom ecsetvonásokkal érzékelteti a kolostorzárt világában elfojtott érzelmeiket, amelyek hol búvárpatak, hol láva módjára törnek felszínre a lélek mélyéből. A kizárólag nőkre épült darab bonyolult rendezői feladat, s vesztélyes kelepce is lehet a haláltusájában vizionáló Angelica túldimenzióválasával. Ám a díszlettervező Dévényi Rita óriási Madonna-freskója és a rendező fénydramaturgiája, s mindenekelőtt a címszerepben fellépő Kukely Júlia megrendítő alakítása olyan emelkedett légkört teremt, ami tökéletesen

Angelica poétikus és érzelemgazdag lényének.

Kalmár Péter negyedszer találkozik a Gianni Schicchivel, amit merő imádatból ismét alaposan túlrendezett, ám ötletei java részére én bizony vevő vagyok, noha belátom, az Addams Family szörnyetegeivel, némi halottgyalázzással, sci-fi elemekkel benépesíteni az Operaház színpadát mégiscsak merénylet. Ha mégoly szórakoztató is – mert azt viszont nem lehet elvitatni, hogy Kalmár sokkolja és mulattatja a közönséget, a finálé galambjait azért elengedném (már a vizsgarendezésben is találkoztam ezzel a patenjtájjal), s felhívom a tehetséges közreműködők figyelmét, hogy bármennyire élvezik is paradés fel-

Miller Lajos (Marcel) és Pitti Katalin (Georgette) A köpeny című egyfelvonásos Puccini-operában

FOTÓ: NAGY BELA

mezitláb lennie, hiszen ő nem a kis Iluska a János vitézből, s női vonzereje a haja szálain legalább úgy áttűn, mint a csupasz bőrén, de egyéb kifogásolnivalót keresve sem találhatnék Georgette portréjában. Ami kidolgozottsága ellenére is megoldatlan, az

szolgálja a zenében megvalósuló apoteózist. A számos szép vokális teljesítmény közül kiragoygott Markovics Erika üde Genovévája és Lóry Andrea telt hangú kéregető nővére; Mészöly Katalin a maga nagyszabású Hercegnőjével impozáns ellenpontja volt

adatukat – mindannyian, de a címszerepet rengeteg személyes találékonysággal megformáló Gárday Gábor különösen –, ne tegyenek rá még egy lapáttal, ha szeretik és tisztelik a közönséget. Meg Giacomo Puccini mestert.

Kerényi Mária

Új épületbe költözik a Művészeti Akadémia

Ünnepélyes keretek között felavatták vasárnap a Magyar Művészeti Akadémia új otthonát a III. kerület, Kecse utca 25. szám alatt. Az új épületben, melyet az építkezés során talált római kori kőmaradványok, oszlopfejek díszítettek, egy klub és számos kisebb helyiség várja a társaság tagjait, írókat, költőket, képző- és iparművészeket, zeneszerzőket, valamint építészeket.

Makovecz Imre, a művészeti akadémia elnöke elmondta: az akadémia korábban a Pesti Vigadó Vörösmarty téri székházában bérelt irodát, havonta másfél

millió forintért. Az 1992-ben alakult, politikától és pártoktól független társművészeti műhely 1993-tól kap anyagi támogatást az állami költségvetésből, ez az összeg az idén 9,5 millió forint. Az emelkedő helyiségbérleti díjak azonban korábban arra kényszerítették az intézményt, hogy önálló otthon megteremtéséhez kezdjenek. A most átadott új épületben az akadémia mint társberuházó egy száz négyzetméteres rész tulajdonosa. Tagsága jelenleg több mint hatvan fő. (MTI)

A román kormány honi ajándéka

A bukaresti Határon Túli Románok Tanácsának 35 000 dollár értékű ajándékát vehették át Gyulán a hazai románság képviselői. A magyarországi román közösségek 3000 könyvet, kazettát és CD-lemezt, valamint egyházi kegytárgyakat kaptak, a gyulai román Noi Lap- és Könyvkiadónak pedig öt tonna nyomdaipari papírt és 150 kilogramm nyomdai festéket.

● Igazi zenei különlegességet kínál a Budapesti Tavasz Fesztivál programsorozatának április 5-i koncertje a Budapesti Kongresszusi Központban. Krzysztof Penderecki Lukács-passiója csendül fel a zeneszerző vezénylésével. A monumentális művet a Magyar Rádió és Televízió Zenekara, Énekkara és Gyermekkara, valamint a Magyar Állami Énekkar szólaltatja meg.

SaRock

Megszelídült indulatok

„Ha ez a férfiak világa, akkor én örülök, hogy nő vagyok” – éneklé bele öntudatosan a világba Penelope Houston legújabb, Cut you című albumán, mindjárt az elején, amúgy indításképpen. A számhoz természetesen húzós punklendület dukál, igaz, ennek az eredendő nyers maszkuin stílusnak az érzékenyebb feminin mutációjában. A punkos indításon nem is csodálkozhatunk, hiszen Penelope tinédzserként a San Francisco-i első generációs punkbandák legnépszerűbbjének, a „kissé angolbarát zenét” játszó Avengersnek volt szösze énekesnője. A vad kamaszkori évek elmúltával aztán hősünk egyre inkább az akusztikus muzsika felé fordította tekintetét. Eddig négy ilyen jellegű albumot jelentetett meg különböző független kiadóknál, míg nem tavaly szerződést nem kötött vele a legnagyobb amerikai lemeztársaság, a Warner, és el nem határozta, hogy ezt a tehetséges hölgyet a szélesebb közönség számára is ismertté teszi. A Cut you címmel nemrég megjelent korong ennek megfelelően részben áttekinti Penelope eddigi életművét – ezért indul a lemez a punkos Glad I'm a girl című dallal –, a korábban alacsony költségvetéssel, így gyengébb minőségben felvett számokat újra rögzítették, illetve hozták ki újat az énekesnő legfrissebb műveiből. Az eredmény egy kellemes hangulatú, érzékenyen rezonáló album, megbízható technikai és zenei színvonalon, igaz, az elmúlt években egyre inkább előtérbe lendülő hölgyek közül többen készítettek már ennél lényegesen átütőbb erejű anyagot.

Szintén az igazi átütő erő, no meg némi eredetiség hiányzik a Spacehog első próbálkozásából, a Resident alienből. Míg ugyanis Penelope Houston viszonylag önálló, de mindenképpen rá jellemző zenei világ kialakításán fáradozik, ez a Leedsből induló és New Yorkban befutó négy muzsikus inkább csak keresgéli a saját hangját. Az biztos, hogy a Spacehog a lassan a zenitjéhez közeledő angolszás indie-hullám terméke, gitárcentrikus és rockos, a lemez fényében pedig a tagoknak fel-tétlenül szeretniük kell David Bowie-t, a Guns N' Roses-t, Tom Pettyt és sokan másokat.

Annál inkább átütő erejű, igaz, inkább csak decibelben mérve Alex Lifeson, a kanadai Rush együttes gitárosának első önálló lemezkísérlete. Húsz turnékkal és lemezfelvételekkel zsúfolt év után, 1994 májusában a zenekar tagjai – kihazálva, hogy Gaddy Lee énekes-basszusgitárosnak gyereke született – fennállásuk alatt első alkalommal rendeltek el hosszabb szünetet. Alex ezt az időt arra használta fel, hogy a Rush ke-retein kívül új ötletekkel és muzsikustársakkal eddig talán kevésbé ismert oldalát is megmutassa. Meglepő módon az albumon egyáltalán nem nyomta a gitárt az előtérbe, Alex inkább az összhangra helyezte a hangsúlyt, a tőle megszokott világhoz képest kicsit az Alice in Chains és a Soundgarden felé húzott el, s ennek eredményeként egy életerős, de sötét tónusú, agresszív rockalbummal lepte meg a rajongókat.

(jávorszky)

Penelope Houston: Cut you. WEA Records, 1996; Spacehog: Resident alien. Elektra Records, 1995; Alex Lifeson: Victor. Atlantic Records, 1996